

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych

MODELE DYSKRETNYCH WYBORÓW
W ANALIZIE RYNKU MIESZKANIOWEGO
W POLSCE

Michał Głuszak

Praca doktorska napisana pod kierunkiem
prof. UEK dr hab. Anny Karwińskiej

Kraków, 2010

Spis treści

WSTĘP.....	8
PRZESŁANKI WYBORU TEMATU PRACY, CELE I HIPOTEZY BADAWCZE	8
METODYKA BADAŃ I STRUKTURA PRACY.....	11
ROZDZIAŁ 1. KLASYCZNA TEORIA WYBORU RYNKOWEGO KONSUMENTA I JEJ KRYTYKA	14
1.1 TEORIA WYBORU KONSUMENTA W GŁÓWNYM NURCIE TEORII EKONOMII.....	15
1.1.1 Wybór konsumenta.....	15
1.1.2 Problem racjonalności homo oeconomicus.....	18
1.2 HETERODOKSYJNE EKONOMICZNE MODELE ZACHOWANIA KONSUMENTA	20
1.2.1 Główny kierunek krytyki homo oeconomicus.....	20
1.2.2 Koncepcja człowieka społecznego.....	22
1.2.3 Koncepcja ograniczonej racjonalności Herberta Simona.....	24
1.2.4 Psychologiczne dowody na nieracjonalność konsumenta.....	25
1.3 PROBLEM DÓBR NIEJEDNORODNYCH W TEORII WYBORU KONSUMENTA	28
1.4 ZINTEGROWANE MODELE ZACHOWANIA KONSUMENTA	30
1.5 KONKLUZJE	32
ROZDZIAŁ 2. TEORIA UŻYTECZNOŚCI LOSOWEJ A MODELE DYSKRETNYCH WYBORÓW	34
2.1 STOCHASTYCZNA REINTERPRETACJA PROBLEMU WYBORU KONSUMENTA.....	35
2.1.1 Nowe podejście do wyborów ekonomicznych.....	35
2.1.2 Model behawioralny w modelach dyskretnych wyborów.....	37
2.2 EKONOMETRYCZNE MODELE DYSKRETNEGO WYBORU.....	39
2.2.1 Rodzaje oraz ewolucja modeli dyskretnego wyboru.....	39
2.2.2 Wielomianowy model logitowy (multinomial logit - MNL)	40
2.2.3 Warunkowy model logitowy (conditional logit - CL).....	41
2.2.4 Zagnieżdżony model logitowy (nested logit - NL).....	42
2.2.5 Model HEV (heteroscedastic extreme value – HEV).....	45
2.2.6 Inne wielomianowe modele dyskretnego wyboru	45
2.3 ESTYMACJA I TESTOWANIE MODELI DYSKRETNYCH WYBORÓW	46
2.3.1 Metody estymacji parametrów.....	46
2.3.2 Niezależność od możliwości niezwiązanych.....	48
2.3.3 Interpretacja wyników	49
2.3.4 Ocena jakości dopasowania	50
2.4 PROBLEM DANYCH EMPIRYCZNYCH W MODELACH DYSKRETNYCH WYBORÓW	53
2.4.1 Metody empirycznego badania popytu.....	53
2.4.2 Dane o ujawnionych oraz deklarowanych preferencjach konsumentów	54
2.4.3 Dane dotyczące wyborów i preferencji zgodne z teorią użyteczności losowej.....	58

2.5 KONKLUZJE	59
ROZDZIAŁ 3. RYNEK MIESZKANIOWY JAKO PRZEDMIOT ANALIZY EKONOMICZNEJ.....	61
3.1 MIESZKANIE JAKO DOBRO ZŁOŻONE.....	62
3.1.1 Heterogeniczny charakter nieruchomości mieszkaniowych.....	62
3.1.2 Konsumpcyjny a inwestycyjny charakter mieszkania.....	65
3.2 EKONOMICZNE I SPOŁECZNE ZNACZENIE MIESZKANIA.....	68
3.2.1 Nieruchomości mieszkaniowe a budżety gospodarstw domowych.....	68
3.2.2 Społeczny oraz polityczny kontekst dostępności mieszkaniowej	71
3.3 SPECYFIKA RYNKU MIESZKANIOWEGO	76
3.3.1 Istota rynku mieszkaniowego.....	76
3.3.2 Lokalny charakter i zróżnicowanie rynku mieszkaniowego.....	79
3.3.3 Problem nierównowagi lokalnego rynku mieszkaniowego.....	80
3.4 RYNEK MIESZKANIOWY W PERSPEKTYWIE MAKROEKONOMICZNEJ.....	82
3.5 KONKLUZJE	87
ROZDZIAŁ 4. WYBORY ORAZ POPYT MIESZKANIOWY W ŚWIETLE DOTYCHCZASOWYCH BADAŃ.....	89
4.1 WYBORY A POPYT MIESZKANIOWY – PRÓBA KONCEPTUALIZACJI	90
4.2 WYBÓR PRAWNEJ FORMY ZAJMOWANIA MIESZKANIA.....	95
4.2.1 Determinanty decyzji o prawnej formie zajmowania mieszkania.....	95
4.2.2 Konsekwencje decyzji o prawnej formie zajmowania mieszkania.....	100
4.3 WYBÓR LOKALIZACJI ORAZ CECH STRUKTURALNYCH MIESZKANIA	101
4.3.1 Determinanty wyboru mieszkania na rynku lokalnym	101
4.3.2 Konsekwencje decyzji o lokalizacji i cechach strukturalnych mieszkania	106
4.4 MODELE DYSKRETNÝCH WYBORÓW NA TLE INNYCH MODELI RYNKU MIESZKANIOWEGO.....	107
4.4.1 Podejścia do modelowania popytu mieszkaniowego i ich właściwości	107
4.4.2 Praktyka badania popytu mieszkaniowego w Polsce	112
4.4.3 Wykorzystanie modeli dyskretnych wyborów do badania popytu mieszkaniowego.....	114
4.5 KONKLUZJE	118
ROZDZIAŁ 5. METODYKA BADAŃ POPYTU MIESZKANIOWEGO W POLSCE.....	121
5.1 INFORMACJE O BADANIACH WŁASNYCH	122
5.1.1 Hipotezy operacyjne.....	122
5.1.2 Źródła danych i sposób ich integracji	123
5.2 BADANIE SPOSOBU ZASPOKAJANIA POTRZEB MIESZKANIOWYCH PRZEZ GOSPODARSTWA DOMOWE W POLSCE.....	125
5.2.1 Podstawowe informacje o badaniu PGSS	125
5.2.2 Wykorzystane dane.....	127

5.3	METODYKA BADAŃ POPYTU MIESZKANIOWEGO W WYBRANYCH OBSZARACH METROPOLITALNYCH.....	128
5.3.1	Charakterystyka wybranych obszarów metropolitalnych w Polsce.....	128
5.3.2	Podstawowe informacje o badaniu RMPiPN.....	130
5.3.3	Wykorzystane dane.....	134
5.4	DANE UZUPEŁNIAJĄCE.....	139
5.4.1	<i>Warunki finansowania inwestycji kredytem hipotecznym.....</i>	139
5.4.2	Ceny nieruchomości mieszkaniowych.....	140
5.4.3	Dostępność komunikacyjna.....	142
5.5	KONKLUZJE	143
ROZDZIAŁ 6. BADANIE POPYTU MIESZKANIOWEGO W POLSCE.....		145
6.1	SPOSOBY ZASPOKAJANIA POTRZEB MIESZKANIOWYCH W POLSCE W LATACH 2002 - 2008.....	146
6.1.1	Specyfikacja modelu ekonometrycznego.....	146
6.1.2	Estymacja modelu oraz interpretacja wyników	148
6.2	ANALIZA PREFERENCJI MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	151
6.2.1	Dynamika rynku mieszkaniowego w wybranych obszarach metropolitalnych w latach 2004-2008	151
6.2.2	Społeczna charakterystyka badanych gospodarstw domowych.....	154
6.2.3	Znaczenie atrybutów nieruchomości mieszkaniowych.....	157
6.2.4	Planowane inwestycje mieszkaniowe gospodarstw domowych.....	160
6.3	MODELOWANIE POPYTU MIESZKANIOWEGO W WYBRANYCH OBSZARACH METROPOLITALNYCH.....	164
6.3.1	Specyfikacja modelu ekonometrycznego.....	164
6.3.2	Estymacja modelu.....	168
6.3.3	Analiza elastyczności popytu oraz symulacja rynku.....	173
6.4	MODELOWANIE POPYTU MIESZKANIOWEGO W KRAKOWSKIM OBSZARZE METROPOLITALNYM	179
6.4.1	Specyfikacja modelu ekonometrycznego.....	179
6.4.2	Estymacja modelu oraz interpretacja wyników	185
6.5	KONKLUZJE	188

ZAKOŃCZENIE.....	190
DYSKUSJA WYNIKÓW	190
REKOMENDACJE.....	192
KIERUNKI PRZYSZŁYCH BADAŃ.....	194
ANEKS. KWESTIONARIUSZ.....	196
SPIS RYSUNKÓW.....	215
SPIS TABEL.....	217
SPIS LITERATURY.....	219